

ТОТЕМ НОЧІ

*Ніч має голову Справжнього Вовка,
крила Орла, Що Ширяє, і люті кігті
Сови, Що Таїться. Відріж Вовку голову.
відірви Орлу крила, відрубай Сові кігті
– і вони прийдуть до тебе після заходу
Сонця.
Старовинна індіанська легенда*

Ніч перша: «Життя серед людей»

23:59

Дув пронизливий осінній вітер. У темряві корчилися голі дерева. Одне за одним згасали вікна у п'ятиповерхових будинках по обох боках однієї з вулиць невеличкого поліського райцентру. На віддаленій дев'ятиповерхівці мигав червоний маячок. Біля будинку готелю за сотню метрів від перехрестя неприкаяними тінями тупцювали два міліціонери. Один з них, кремезніший за іншого, кинув погляд на наручного годинника, а потім навіщось зиркнув уверх.

– Дванадцята о півночі... І місяць, хай йому чорт, у повні, – похмуро констатував як час, так і стан супутника Землі старший сержант Булха. Судячи з тону, де була геть відсутня навіть нотка захвату від такого збігу, йому було явно не до містичності моменту. Після чого опустил рукав казенного кошушка, поверх якого був натягнутий жовтий світловідбиваючий слинявчик і додав, мерзлякувато здвигнувши плечима: – Так, йоперний балет, і на смерть замерзнути недовго лишилося!

Годинник поспішав на одну хвилину. Цього мізерного відрізка часу старшому сержанту патрульно-постової служби зазвичай вистачало, щоб нікуди не спізнюватися. Або, у випадку суворої необхідності, навпаки, широко розчахнути ротяку на веснянкуватій мармизі й горлати на підлеглого, що, мовляв, чекає на бовдура вже цілих шістдесят секунд.

– І Васько, чмо блудливе, десь запропав, – зітхнув Роман Шевчук. Йому нещодавно бемкнуло двадцять три, і він був молодший від напарника на два роки й одну нашивку.

– Не буде з цього добра, – каркнув Булха на правах старшого, і вони розійшлися.

Ситуація й справді була нікудишня. Вже хвилин сорок сплигло відтоді, як міліційний наряд послав водія чергової машини Ваську Чорниша на вокзал за цигарками й стирчав на листопадовому вітрі. Тож зараз старшому сержанту пекельно хотілося курити, а чи не понад те – гамселити бродячих псів, які час від часу дзявкали з темряви, смугастим кийком по головах. Інших задовольнень нічне чергування не передбачало.

Зненацька почулося протяжне виття, і в убогій плямі ледь живого ліхтарного світла на пустельному перехресті з'явилася фігура чоловіка. Майнула й зникла. За ним протрусила зграя собак. Вітер жбурнув услід жменю опалого листа.

– Що це було? – з присвистом прошепотів Шевчук, миттю опинившись поруч із Булхою.

– Граф – місцевий дурник, – бувалий постовий поплескав напарника по погону з двома личками. Вчинив він так не без задньої думки, а щоб підкреслити свою досвідченість. І додав повчально: – Собаки за ним як прив'язані.

– А виє чого? – збурено сказав той. – Та такого, як він, давно вже пора запроторити куди слід!

– А собаки? В них є паршива звичка кусатися...

– А-а, то так... – знітився сержант і пробурмотів: – Не люблю собак.

– Отож бо.

На цьому вони знову розбрелися врізнобіч. Час знову потягнувся чорною жуйкою. Рація, що висіла на поясі в Шевчука, іноді сичала й відригувала.

– Не дай боже й це не він! – подав голос Роман, знову переходячи дорогу.

Булха повернув голову й теж побачив вогні фар. Вони наближалися повільно, надто повільно.

– Телепень, повзе, мов черепаха!

– Знущається, – підтвердив Шевчук. – Виродок!

Він підняв жезл і ліниво помахав.

Однак сталося те, чого міліціанти очікували щонайменше. Замість того щоб зупинитися, машина збільшила швидкість і кулею пролетіла мимо.

– Що це з недоумком? – по-дурному лупаючи очима, пробурмотів Роман.

– Сам ти недоумок! Це не недоумок! Тобто не наш недоумок!

– А чий? – заплутався в трьох недоумках напарник.

– Це навіжений недоумок!!! – заволав кмітливий Булха. – У тебе рація працює?!

– Авжеж. А що?

– Оголошуй перехоплення! – скомандував старший сержант. – Ти номера, часом, не помітив?

– Часом – ні...

– Дідько з ним! Однаково оголошуй! Я ж казав, що з цього добра не буде!!!

Наряд заметушився, як мухи над гноєм. Шевчук слухняно заволав у рацію про колір машини й напрямок її руху. Булха ж відчайдушно виматюкався й став ще завзятіше чекати Васька, що, як і раніше, швендяв казна-де.

00:03

– І не спиться вовкам! – обурено бовкнув Сергій Бірюк – пасажир і великий друг водія. У свої тридцять років це був досить дебелий любитель випити й не ходити додому пішки.

– Усе через тебе, Бірюче! – не погодився на компроміс Вовка Данков – високий і худий одноліток Сергія, не схильний приймати на віру надто поспішні висновки. – Скільки разів я клявся, що п’яним за кермо не сяду!.. І таки ж понесло, хулера ясна!

Обоє підзаробляли бляхарями, лагодили биті машини. Займалися вони цим більше з життєвої необхідності, аніж за велінням душі. Сьогодні вдячний клієнт, заприсягнувшись розплатитися найближчим часом, виставив занадто щедрий могорич. Це було однією із причин, чому Данков дав себе умовити. Якби не наполегливе прохання друзяки підкинути додому, машина мирно стояла б у гаражі замість того, щоб кружляти провулками і гриміти підвіскою на численних вибоїнах. Час від часу водієві спадало на думку, що його дружба з Бірюком трохи однобока й потрібна більше тому, аніж самому Вовці. До честі Володимира треба зазначити, що такі думки ніколи не забрідали до нього у тверезому стані.

– Та хто ж знав!..

– Хто, хто... Твоя матуся! – передражнив Вовка. – Тепер вони оголосять перехоплення, і будеш сам гроші на штраф збирати. Пальцем не ворухну!

– Та досить тобі! Так відразу й штраф! Ти ж не перший рік за кермом.

– Ще б пак! – не без недоречного у ситуації, що склалася на даний момент, самовдоволення, яке лише зайвий раз свідчило про кількість випитого спиртного, промовив Данков. – Майстерність не проп’єш! Вона взагалі для мене, як, хулера ясна, на долоні!

Лестощі подіяли саме так, як на те Сергій і розраховував, однак він тут же сплюндрував усе наступною фразою:

– Воно й видно! Ти їдеш, як хіромант лінією долі! Заспокойся!

– Та погоня ж!

– Я розумію, що дорога – це лінія долі, але не вірю, що долі в нас – дві сіамські сестри!

– А дарма! – з цими словами Вовка так хвацько вписався в поворот, що Бірюк клацнув зубами.

Ось чому його наступна фраза пролунала скоріше проханням, ніж як претензія. Як і мало бути.

– Давай поставимо машину де-небудь у сховок, га? І підемо по домівках... І, це, мою матусю не зачіпай – у неї зір поганий.

– Краще б отих двох засліпило! – Суворою людиною був чоловік і стоматолог за освітою Володимир Данков.

– Хто ж сперечається, Володю... Йой! – отут Бірюк прикусив язика на вибоїні. Професії в нього не було, але це зовсім не заважало теж не любити людей. Правда, якщо приятель це робив трохи вибірково і затято, то Сергій людство ненавидів усе скопом, але якось в'яло. – Ти б не гнав, бо мати мене точно більше не побачить. І тебе, до речі, теж.

– А номери? – переймався за своє власник машини. – Заберемо із собою?

– Не закатуй істерику! Нутрощами чую – все обійдеться.

– Що ти ще чуєш? Як будеш доводити вовкам, що ти, хулера ясна, не верблюд за реєстраційним номером нуль п'ять два шість сім?

– Боюся, що це таки твоя проблема, – погодився Сергій і раптом штовхнув друга ліктем. – Стій!

Той різко пригальмував.

– Що?

– Здається, я знайшов підходяще місце, щоб поставити машину до ранку, що, як тобі відомо, значно мудріший за вечір.

– Та невже? І де це місце?

– Та ось, дивися!

І Вовка подивився. І побачив невисокий паркан з відчиненою брамою, за якою стояв присадкуватий сірий одноповерховий будинок. На простій, освітленій тьмяною лампочкою вивісці, що висіла ліворуч від вхідних

дверей, можна було прочитати: «Морг». Дрібніші букви нижче були нерозбірливі.

– Ти з глузду з'їхав!

– Нічого подібного. Сам подумай! Поставимо машину тут, і який ідіот стане шукати її в морзі?

– Виходить, ти про ментів геть нічого не знаєш... – протягнув Вовка.

– Якщо тобі відоме краще місце, я наполягати не стану. Наприклад, штрафмайданчик, га?

– У цьому-то й вся псяча справа... – Нагадування про місце, яке в народі було відоме аж ніяк не завдяки високочолим людям, що там заправляли, настрою власникові автомобіля явно не покращило. – Гаразд, дідько б тебе вхопив!

Шоста модель «жигулів» кольору мокрого асфальту повільно в'їхала в широко відкриті для всіх ворота моргу й розчинилася в густій темряві. Данков вимкнув двигун, і мертва тиша була майже єдиним незмінним вартовим, що чергував на цій ділянці.

00:08

У вахтерці моргу панувала тиша й специфічний запах. Одна з ламп денного світла періодично поморгувала, але Валерія Терешкіна, що трудилася тут беззмінним «нічником», давно звикла як до цього, так і до своєї роботи. Їй було під шістдесят, і маленькі проблеми з освітленням зовсім не заважали пити горілку. Багато років тому її переконали, що без «алки» не обійтися. Та і як інакше? У той час, коли Валерія закінчувала медучилище, її майже тезка полетіла в космос, викликавши заздрість і захват. З роками це минуло, й тепер, після першої склянки, коли наставав перехідний стан, Терешкіна часто порівнювала себе з космонавткою, презирливо кривлячи губи:

– Космос! Що воно таке – твій космос?! Холод, порожнеча й космонавти. Ти покрутилася там, повернулася, і тебе забули. А я щодня... –

На цій фразі вона зазвичай з гуркотом висовувала тіла з холодильників, відкидала з облич рвані простирадла й не без гордощів вела далі: – Ось він – мій власний космос! Так само холодно, порожньо й навколо космонавти...

Вона саме перебувала «на орбіті», коли за вікном почувся шум двигуна.

00:22

Олена Кірш поверталася додому. Руки стискали кермо бордового, спеціально для неї перефарбованого джипу «чероки». Вона в піввуха слухала балачки випадкового супутника, підбраного кілометрів за п'ятдесят від рідного міста. Тому було на вигляд близько сороковника, і нічого розумного він їй – розлученій жінці двадцяти восьми років – сказати не міг просто за замовчуванням.

Їхала Кірш від своєї бабусі, якій, подібно до Червоного Капелюшка, відвозила нехай і не пиріжки, – ліки для підтримки життєвого тону. Бабці було вже років під вісімдесят, але жвавистю вона не поступалася неголеному самовдоволеному тупаку, що сидів поруч. Продовжуючи аналогію, Олена посміхнулася думці, що саме він менш за все скидається на вовка, який міг би їй зустрітися.

Вони вже були неподалік міста, коли сталося несподіване й моторошне. Нога до упору вчавила педаль гальм, і джип із скреготом занесло.

– Схоже, у тебе в житті з'явилася мета, перед якою безсилий аспірин, – першим подав голос випадковий супутник. З його попередньої балаканини неважко було зрозуміти, що він уважає будь-яка мету, поставлену перед собою людиною, головним болем. – І ми ж майже приїхали...

– Що-о т-ти м-мелеш?... – пробелькотала дівчина. Вона лише якихось кілька секунд тому була упевнена в собі й не боялася ані бога, ані чорта.

Довгі гарні пальці побіліли, намертво примерзши до керма. Маленький діамант, так само холодний, тьмяно блищав у золотій оправі на середньому пальці правої руки.

– Невже тобі, татарці, не однаково? Ваша індиферентність увічнена в народному фольклорі про горілку та кулемети, а ти розклеїлася, як те дівчисько!

Олена справді була схожа на татарку, але видовжені чорні очі й пряме чорне волосся дісталися їй зовсім з іншої причини. Так вийшло, що серед її прашурів був індіанець-чероки. Свого часу він був одним із трьох посланців, відряджених корінними жителями Америки до Наполеона. З лише їм відомих причин червоношкірі пошановували його як більш Білого Батька, аніж той, що сидів у Великому Білому Вігвамі. Бонапарт же, як відомо, на пропозицію підкорити Північну Америку не спокусився, і чероки довелося здійснити з ним похід до Москви. На полі під Бородіно вони не на жарт здивували кількох гренадерів, підстреливши їх з луків. Скальпи з жертв зняти не вдалося, адже гренадери були лисі як товкач. Ця обставина, а також кілька контузій, настільки вибили нещасних чероки з військової колії, що повертатися з Росії стежкою війни вони не захотіли, й завершили залишок своїх днів у Біловезькій пущі. Там індіанці полювали на зубрів, поплутавши тих із бізонами. До того ж і місцевих дівчат червоношкірі парубки не цуралися...

Наслідком такого чудесного збігу й була Олена Кірш. Від прашура дівчина, крім усяких інших чеснот, успадкувала також безмежну любов до великих ножів. Джип імені рідного племені, таким чином, теж був обраний не випадково, але Оленці те було геть невідомо. Вочевидь, в момент вибору засобу пересування далася взнаки підсвідомість. Понад те, у хвилини гніву Кірш, навпаки, охоплювало аж надто свідоме бажання, образно кажучи, знімати скальпи. Досі, насилу стримуючи себе, вона обмежувалася тим, що просто з усією міццю стискала ножа у руці, доки жага вбивства сходила нанівець. Ось чому один з ножів постійно тримала в машині.

– Це мій перший, – вичавила із вуст дівчина.

Попутник мовчав і лише гучно втягував носом повітря, ніби намагався нюшкувати її емоції. Нічний птах зрідка скрикував у кущах на узбіччі. Спереду, там, де обривався ніс джипу, лежала під пом'ятим бампером збита людина.

Усе сталося надто швидко. Заледве позашляховик вписався в поворот на швидкості біля сотні, вона тільки й устигла помітити бліду пляму тіла. Реакція ще більше сповільнилася через те, що здалося, начебто воно голе й стоїть рачки.

Нарешті незнайомиць подав голос:

– Ти не винувата, все відбулося занадто швидко. З іншого боку, може, це взагалі було якесь теля?

– Що ти мелеш?! – незнайомим навіть самій собі високим голосом переляканого дівчиська промекала вона. – Що...

Чужа рука ліниво відважила їй кілька ляпасів. Чорне волосся впало на обличчя.

– Заспокойся, – владно сказав чужак. – Таке може статися з будь-ким, – додав він, і було незрозуміло, чи він має на увазі її, чи те, що лежить на асфальті.

Сухі очі Олени з ненавистю глянули на нього. Індіанська кров миттєво скипіла – вона не звикла пробачати. На жаль, блідолиці вже встигли це ґрунтовно призабути.

– Як ти себе відчуваєш?

– Набагато краще, ніж теля, – процідила Олена крізь зуби.

– Молодець, так уже веселіше. Вести машину зможеш?

«Як ти себе відчуваєш?» – саме такі ідіотські запитання й повинні ставити випадкові попутники. От підчепила ж недоумка на свою голову! І цей збоченець! Що можна робити голим на нічній дорозі?! Що, чорт забирай?! Прокляті подорожні! Хоча, стій-но! Він тобі вже не випадковий «грак»! Якщо життя починає від когось залежати, то це вже трошки не твоє

життя. А бодай тобі трошки! Чужа кров прикувала тебе до нього, пов'язала вас на віки вічні... Так, здається, говорять шантажисти-аматори? А тебе шантажувати сам бог велів. Персні, машина... І на колишнього чоловіка в цій ситуації теж надії мало...»

Порожнеча усередині змінилася панікою – передвісницею страху. Страху не перед можливим покаранням за вбивство (а в тому, що «теля» мертва, вона не сумнівалася), а перед тим жахом, що причаїться у кожному телефонному дзвінку, перед тією миттю, коли голос у слухавці нарешті запитає: «Як ти себе почуваєш?» Справжньому, добротному страху потрібен час, щоб просочити собою немічне тіло, пустити коріння. І коли метастази проникнуть усюди, він створить нову світобудову, де за основу правитимуть образи перекошеного у світлі фар обличчя, оголеного тіла, що стоїть рачки, й годинника, який цокає у павутині.

– Агов, ти мене чуєш? Машину вести можеш?

Збите тіло огидно зашкрябалось в агонії під автомобілем. Кірш через силу опанувала себе, але м'язи живота продовжували тремтіти самі по собі. Чужинець дістав і простягнув їй пачку цигарок.

– Якщо хочеш, я поведу замість тебе...

Олена кивнула, давши зрозуміти, що вона погоджується й на це, і закурила запропоновану сигарету, аби обмірковувати деталі плану, що виник спонтанно: як позбутися випадкового свідка? Треба було лише налаштуватися, тому вона затягувалася димом не поспішаючи.

Сторонні звуки поступово припинилися. Допаливши, вона відкрила дверцята. Супутник зробив те саме. Її рука ковзнула під сидіння. Вихляти хвостом, що до того ж був відсутній, було не місце й не час.

Не змовляючись, вони обійшли машину ззаду, а коли порівнялися, дівчина швидким рухом всадила ніж у шию подорожнього. Вона не вірила у випадковості, особливо в нічний час.

– Дурепо-о... – запузирився кров'ю той. – Ти ж ще нікого своїми руками не...

– Тепер ти ніколи не подзвониш мені, – пробурмотіла Олена, гидливо кривлячись. На денці свідомості промайнула цинічна думка, що ніж кращий за аспірин.

Коли той, хто так недовго і невдало побув попутником, затих, дівчина повернулась, витерла ніж ганчіркою, в яку той був замотаний, і сіла в автівку. Здавши трохи назад, Олена скривилася, коли заднє колесо проїхалося по чужому тілу, перемкнула напрямок руху і раптом заціпеніла. На тому місці, де мало лежати збите «теля», нікого не було.

Зціпивши зуби й стискаючи ніж у руці, вона вийшла з автомобіля. У світлі фар на асфальті розпливалися чорні плями крові. Лисніючи, вони жирним ланцюжком ішли до кювету й далі, у густі зарості чагарнику.

«Ти ж ще нікого...» – сказав попутник, треба думати, не вбила, але звідки було це йому знати?.. І ось тобі маєш! Можливо, він збивав пішоходів частіше, і досвіду в нього було більше?..

Олена похмуро гмукнула й обережно заглянула під джип. Мертвий пасажир лежав там, де його зупинив ніж. Це тішило, але лише в тому розумінні, що вона не збожеволіла, й усе те, що відбувається, – аж ніяк не галюцинація. Зім'ятий метал у тому місці, на яке прийшлося тіло першої жертви, теж не надто схиляв до жартів.

Кірш провела язиком по пересохлих губах. Що б там не було, але слід забиратися звідси – вижив хтось чи ні, однак один небіжчик беззаперечно на її совісті...

Над обрієм розливалось бліде гало – саяво навколо висхідного місяця. Далекі вогники стоп-сигналів блимнули на повороті до міста.

00:32

Операція «Перехоплення» була в розпалі. Дорожній міліції заштатного поліського містечка нечасто випадало пограти в цю гру, тому саме зараз патрульна машина мчала об'їзною, блимаючи проблісковими маячками й щосили волаючи сиреною. Дорога була порожня й темна, як горезвісний анус